

OMAISHOIDON TUEN MYÖNTÄMISPERUSTEET

Omaishoidon tuen tarkoitus ja periaatteet

Omaishoidon tuella tarkoitetaan vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon tai huolenpidon järjestämistä kotiloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla. Omaishoidon tukea ei voida myöntää sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksikössä olevalle hoidettavalle. Kaupungin ja omaishoitajan välillä tehdään omaishoitosopimus, joka ei ole työsopimuslain (55/2001) tarkoittama työsuhde sopimuksen tehneeseen kaupunkiin. Kaupunki järjestää omaishoitajan eläke- ja tapaturmavakuutuksen.

Omaishoidon tuen tarkoituksena on mahdollistaa hoidettavan kotihoito sitä tukevine palveluineen. Omaishoidon tukea myönnettäessä arvioidaan, että tuen myöntäminen on hoidettavan edun mukaista ja hoidettava hyväksyy omaishoitajaksi hakevan henkilön hoitajakseen. Omaishoidon tukea myönnetään, kun hoito on ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin sitovaa ja korvaa ympärivuorokautista palveluasumista tai valvottua kotihoitoa. Myös hoitajan soveltuvuus, terveys ja voimavarat arvioidaan, ja ne voivat vaikuttaa omaishoidon tuen myöntämiseen.

Omaishoidon tuki kohdennetaan eniten hoitoa ja huolenpitoa tarvitseville, joiden toimintakyky on selvästi alentunut. Tuen ulkopuolelle jäävät ne henkilöt, joiden avuntarve on vähäinen tai kohdistuu pelkästään asiointiin, siivoukseen ja muihin kodinhoitotehtäviin.

Omaishoidon tuen kokonaisuus

Omaishoidon tuki on kokonaisuus, joka muodostuu hoidettavalle annettavista tarvittavista palveluista, omaishoitajalle maksettavasta hoitopalkkiosta sekä omaishoitajalle annettavasta vapaasta, häntä tukevista muista palveluista ja muusta tuesta.

Omaishoidon tukea voidaan myöntää, mikäli kaikki omaishoitolain 3 §:n mukaiset myöntämisedellytykset täyttyvät.

Omaishoidosta laaditaan yhdessä hoidettavan ja omaishoitajan kanssa hoito- ja palvelusuunnitelma. Hoito- ja palvelusuunnitelman sisällöstä on määräykset omaishoitolain 7 §:ssä.

Omaishoidon tuesta laaditaan omaishoitajan ja kaupungin välillä sopimus, johon liitetään edellä mainittu hoito- ja palvelusuunnitelma. Omaishoitosopimuksen sisällöstä säädetään omaishoitolain 8 §:ssä.

Hoitotyön tukena voidaan käyttää mm. kotihoidon palveluja, kotihoidon tukipalveluja, päivä- ja työtoimintaa, ryhmälomitusta, perhehoitoa, sijaishoitoa, lyhytaikaista palveluasumista (vuoro- hoitoa) tai laitoshoidoa sekä näiden yhdistelmiä taikka antaa palveluseteli.

Omaishoitajan soveltuvuus ja voimavarat

Omaishoitajan tulee olla 18 vuotta täyttänyt henkilö, joka ottaa päävastuun hoidettavan hoidosta ja huolenpidosta ja sitoutuu hoitamaan häntä ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Omaishoitajalta edellytetään terveytensä, hoitotaitojensa, soveltuvuutensa, voimavarojensa ja elämäntilanteensa puolesta sopivuutta tehtävään. Jos omaishoitajalla on muistisairaus, mielenterveyden ongelmia tai päihteiden väärinkäyttöä taikka hoitajan ikä ja toimintakyky rajoittavat hänen toimimistaan omaishoitajana, voidaan omaishoidon tuki olla myöntämättä tai lakkauttaa. Hoidettavan kodin tulee olla olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva.

Omaishoitaja ei voi käydä kokopäivätyössä kodin ulkopuolella. Mikäli hän käy osapäivätyössä, on hänen selvitettävä kirjallisesti, miten hoidettavan hoito on järjestetty hänen työssä ollessaan. Edellä mainittu ei kuitenkaan koske vammaisten lasten ja nuorten vanhempia, jotka pääasiallisesti käyvät työssä, kuten muutkin lasten vanhemmat.

Omaishoitajalle tarjotaan kerran vuodessa kotikäynti ja mahdollisuus käyntiin hoitajalla, jossa kartoitetaan hänen jaksamistaan ja terveyttään, ennalta ehkäistään toimintakyvyn heikkene- mistä ja annetaan palveluohjausta.

Omaishoidon tuen käsittely ja päätöksenteko

Omaishoidon tukea haetaan kirjallisesti omaishoidon tuen hakemuksella. Omaishoidon tuen tarve ja hoidon sitovuus sekä vaatavuus selvitetään palveluohjaajan tekemällä kotikäynnillä, jossa tavataan hoitaja ja hoidettava. Kotikäynnillä arvioidaan hoidettavan ja omaishoitajaksi aikovan terveydentila ja toimintakyky.

Ikäihmisten hoidon tarpeen arvioinnissa apuna käytetään Rava- toimintakykymittaria ja tarvittaessa Minimental-testiä, jolla selvitetään muistin tasoa. Vammaisen henkilön omaishoidon tuen tarpeen selvitys perustuu toimintakyvyn kartoitukseen, jossa apuna käytetään soveltuvia arviointimenetelmiä. Lapsista tuen piiriin voidaan pääasiallisesti ottaa kolme (3) vuotta täyttäneet vaikeasti vammaiset ja sairaat. Alle 18-vuotiaiden osalta arvioinnissa kiinnitetään päivittäisten toimien lisäksi liikuntakykyyn, kommunikaatioon sekä valvonnan ja erityisen vaativien hoitotoimenpiteiden tarpeeseen. Hoidon ja huolenpidon tarvetta verrataan saman ikäisten terveiden lasten hoitoon ja huolenpitoon. Toimintakyvyn arvioinnissa voidaan pyytää apua muilta ammattihenkilöiltä. Päätöksen omaishoidon tuesta tekee perusturvalautakunnan viranhaltijoiden päätösvaltaa koskevassa ohjeistuksessa vahvistama viranhaltija.

Omaishoidon tuki myönnetään hakemuskuukautta seuraavan kuukauden alusta lukien edellytyksellä, että hoito on jo alkanut. Omaishoidon tukea ei makseta takautuvasti. Omaishoidon tuesta tehdään päätös kuukauden sisällä hakemuksen jättämisestä. Kiireellisissä tapauksissa hakemus käsitellään viikon kuluessa.

Omaishoidon tuen hoitopalkkion määrä

Omaishoitajalle maksettavan hoitopalkkion suuruus porrastetaan hoidon sitovuuden ja vaatavuuden mukaan. Hoitopalkkiota tarkistetaan kalenterivuositain kertoimella, joka vuosittain vahvistetaan työntekijäin eläkelain (395/2006) 7 b §:n soveltamista varten.

Hoitopalkkio voidaan sopia säädettyä määrää pienemmäksi, jos siihen on hoitajan esittämä erityinen syy.

Hoitoisuusryhmään sijoitettaessa otetaan huomioon omaishoitamisen ohella hoidettavalle

annettavat muut kaupungin hyvinvointipalvelut. Hoidettavat sijoitetaan hoitoryhmiin seuraavien kriteerien mukaan 1.3.2015 alkaen:

Hoitoisuusryhmä I

- Omaishoidon tuki 408,09 euroa/kk (indeksitarkistus vuosittain).
- hoidettava tarvitsee runsaasti hoitoa ja huolenpitoa päivittäisissä toiminnoissa (wc-toiminnot ja hygienianhoidossa, peseytymisessä, pukeutumisessa, syömisessä, lääkehoidon toteutuksessa ja liikkumisessa) etenkin aamuisin ja iltaisin, satunnaisesti myös yöaikaan (tarvitsee kuitenkin valvontaa)
- hoidettava voi selvitä lyhyen ajan yksin (1-2 tuntia)
- hoidon tarpeen arvioinnissa käytetään ikäihmisille apuna Rava-toimintakykymittaria (Rava-indeksi 2,6 – 3,0), tarvittaessa Minimental- testiä (MMSE 12 - 24) sekä arvioidaan selviytymistä päivittäisistä toiminnoista
- hoito on jatkuvaa ja päivittäin sitovaa, hoidon sitovuus on verrattavissa palveluasumiseen tai valvottuun kotihoitoon

Hoitoisuusryhmä II

- Omaishoidon tuki 546,27 euroa/kk (indeksikorotus vuosittain).
- hoidettava on täysin autettava ja tarvitsee runsaasti apua kaikissa päivittäisissä toiminnoissa sekä jatkuvaa ympärivuorokautista huolenpitoa ja hoitoa
- hoito on erittäin sitovaa ja vaatii hoitajan ympärivuorokautista työpanosta
- hoidon tarpeen arvioinnissa käytetään ikäihmisille apuna Rava-toimintakykymittaria (Rava-indeksi yli 3,0), tarvittaessa Minimental-testiä (MMSE 11 tai alle) sekä arvioidaan päivittäisistä toiminnoista selviytymistä
- hoito on laitoshoidoa tai ympärivuorokautista tehostettua palveluasumista korvaavaa

Hoitoisuusryhmä III

- Raskaan siirtymävaiheen aikana omaishoidon tuki 816,18 euroa/kk (indeksitarkistus vuosittain).
- esim. saattohoitotilanne, siirtyminen hoitomuodosta toiseen (esim. laitoksesta kotiin), henkilön toipuminen vakavasta onnettomuudesta
- hoidettava tarvitsee lyhytaikaisesti normaalia enemmän hoivaa ja huolenpitoa
- hoitaja on lyhytaikaisesti estynyt tekemästä työtä tai päätoimista opiskelua

- hoitajalla ei ole tältä ajalta vähäistä suurempia työtuloja, oikeutta erityishoitorahaan tai vuorottelukorvaukseen
- raskaan siirtymävaiheen hoitoajan voidaan arvioida olevan noin puoli vuotta, useissa tapauksissa tätä vähemmän
- hoidon tarve voi jatkua raskaan siirtymävaiheen jälkeen, tällöin omaishoidon tuesta tehdään uusi päätös

Hoitopalkkion maksaminen ja hoidon keskeytykset

Hoitopalkkio on omaishoitajalle veronalaista tuloa, josta suoritetaan ennakonpidätys. Hoitopalkkio maksetaan kuukausittain jälkikäteen seuraavan kalenterikuukauden 16. päivään mennessä. Lakisääteisen vapaan pitäminen ei vähennä hoitopalkkiota.

Omaishoidon tukea maksetaan hoidon tilapäisen keskeytyksen ajalta enintään kolmelta keskeytyspäivältä kalenterikuukaudessa lakisääteisiä vapaita tarkasteltaessa. Meno- ja lähtöpäivää ei kuitenkaan katsota keskeytyspäiviksi.

Jos hoito keskeytyy hoidettavan äkillisestä terveydentilasta johtuvasta syystä, keskeytyy hoitopalkkion maksaminen kuukauden kuluttua. Jos hoito keskeytyy hoidettavasta johtuvasta muusta kuin terveydellisestä syystä (esim. lyhytaikainen hoito), omaishoidon tuki keskeytyy kolmen (3) päivän kuluttua. Tällainen keskeytys on mahdollista kerran kalenterikuukaudessa ja edellyttää aina ennalta sovittuja omaishoitajan vapaapäiviä pidettäväksi lyhytaikaisen hoidon yhteydessä.

Hoitajan estyessä toimimasta omaishoitajana hoitopalkkion maksaminen keskeytetään välittömästi, ellei hoitaja järjestä hoidettavan hoitoa muulla tavoin esim. toisen omaisen avulla. Omaishoitajan on mahdollista osallistua enintään kahden viikon kuntoutusjaksolle kalenterivuodessa ilman, että hoitopalkkion maksaminen keskeytyy.

Mikäli hoidettava asuu opiskelun vuoksi viikot muualla ja kotihoitopäiviä kertyy alle kuusitoista (16) kuukaudessa, omaishoidon tuen maksaminen keskeytetään heti opiskelujen alkaessa.

Tukea ei makseta opiskeluajalta lukuun ottamatta yli kuusitoista (16) päivää kestäviä kotilomia, jonka hoidettava on omaishoitajan hoidossa.

Omaishoitajan lakisääteinen vapaa

Omaishoitajalla on oikeus pitää vapaata vähintään kolme (3) vuorokautta sellaista kuukautta kohden, jonka aikana hän on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon. Kotihoitopäiviä on oltava kuukaudessa vähintään kuusitoista (16).

Vapaapäiväoikeus toteutetaan palvelu- ja hoitosuunnitelmassa määritellyllä tavalla. Hoidettavalla tai omaishoitajalla ei ole ehdotonta oikeutta valita lakisääteisen vapaan aikaista hoito- ja palvelumuotoa. Vapaat voi pitää kuukausittain tai niitä voi kerätä enintään kolmelta (3) kuukaudelta. Käyttämättömiä vapaita ei voi siirtää seuraavalle vuodelle. Tammikuussa voi käyttää vain edellisen vuoden joulukuun vapaita. Vapaita ei voi käyttää ennakoon.

Vapaa voidaan järjestää lyhytaikaisessa hoidossa kaupungin omassa yksikössä, sijaishoitona toimeksiantosopimuksella, tilapäisenä perhehoitona tai ryhmälomituksena tai palvelusetelillä. Sijaishoitajan ei tarvitse olla omainen tai muu läheinen. Sijaishoitajalle maksettava hoitopalkkio on kokopäivän 24,26 €.

Omaishoitajan lakisääteisen vapaan aikainen korvaava hoito pyritään ensisijaisesti järjestämään lyhytaikaisena hoitona Kalajoen kaupungin omissa yksiköissä (Seniorikeskus Mäntyrinne, Palvelukeskus Maininki ja Ryhmäkoti Puistola ja Merijärvi Salmenrannan Palvelukeskus), sijais- tai perhehoitona. Mikäli vapaa järjestetään vuorohoitajaksoina, sijais- tai perhehoitona, ei hoitajalle myönnetä palveluseteleitä. Palvelusetelit on tarkoitettu niille hoitajille, joille ei voida vapautta muulla tavalla järjestää.

Vapaan järjestämistä varten voidaan myöntää 80 euron arvoisia palveluseteleitä omaishoitajille tarpeen ja hoidon sitovuuden sekä vaativuuden mukaan, joilla hän voi ostaa kotiin hoitajan yksityiseltä palveluntuottajalta. Hoitajalle, joka on sidottu jatkuvasti ympärivuorokauden vaativaan hoidettavan hoitoon, voidaan myöntää enintään neljä (4) palveluseteliä kuukaudessa. Hoitajalle,

joka ei ole jatkuvasti ympärivuorokauden sidottu vaativaan hoidettavan hoitoon, voidaan myöntää enintään kaksi (2) palveluseteliä kuukaudessa. Kaupunki hyväksyy yksityiset palvelusetelituottajat, joiden on täytettävä sekä lakisääteiset että kaupungin asettamat hyväksymisehdot. Palvelu- ja hoitosuunnitelmaan merkitty palveluseteli ei ole vielä kaupungin sitoumus palvelusetelin myöntämiseen. Viranhaltija myöntää setelit kulloisenkin tarpeen, hoidettavan hoidon sitovuuden ja vaativuuden sekä talousarvion mukaan.

Omaishoitajan lakisääteisen vapaan ajalle järjestettävästä palvelusta peritään lautakunnan vahvistama asiakasmaksulain mukainen vuorokausikohtainen asiakasmaksu lukuun ottamatta palveluja, jotka ovat säännösten mukaan asiakkaille osittain tai kokonaan maksuttomia.

Tuen maksaminen päättyy sen kuukauden lopussa, jonka aikana hoito hoidettavan terveydentilan muutoksista johtuen käy tarpeettomaksi (esim. hoidettava siirtyy pitkäaikaiseen laitoshoittoon tai hoidettava kuolee).

Omaishoitosopimuksen voimassaolo ja irtisanominen

Sopimus omaishoidontuesta on voimassa toistaiseksi. Sopimus voidaan tehdä määräaikaisena, jos omaishoidon tarpeen kesto on etukäteen tarkasti määriteltävissä tai hoito korvataan tietyn määräajan jälkeen toisella palvelulla.

Kaupunki voi irtisanoa omaishoitosopimuksen päätyttyä aikaisintaan irtisanomista seuraavan kahden (2) kuukauden ja omaishoitaja irtisanomista seuraavan kuukauden kuluttua. Irtisanominen on tehtävä kirjallisesti. Jos sopimuksen jatkaminen vaarantaa hoidettavan tai omaishoitajan terveyden tai turvallisuuden, sopijaosapuolet voivat purkaa sopimuksen välittömästi. Hoidettavalla ei ole ehdotonta oikeutta omaishoidon tuen saamiseen eikä tällaista oikeutta synny sen vuoksi, että hoidettavalle on aikaisemmin myönnetty omaishoidon tukea.

Irtisanomisajasta riippumatta omaishoitosopimus päättyy sen kuukauden lopussa, jolloin omaishoito käy tarpeettomaksi hoidettavan terveydentilan vuoksi, hoidettava siirtyy palveluasumiseen tai laitoshoittoon taikka kuolee.

Omaishoitaja on velvollinen ilmoittamaan välittömästi omaishoidon tuen yhteys henkilölle hoidossa tapahtuvista muutoksista, jotka kirjataan asiakastietojärjestelmään.

Omaishoidon yhteys henkilö

Palveluohjaaja Vienola Katri p. 044 4691 842, katri.vienola@kalajoki.fi